

ORTADOğU GÜNDEMİ

27 Kasım-3 Aralık 2023

2023

■ LEVANT GÜNDEMİ

Suriye

• Uluslararası Gündemde Suriye

Suriye'nin başkenti Şam'da bulunan uluslararası havalimanının İsrail tarafından hava saldırısıyla hedef alındığı ve hizmet dışı kaldığı iddia edildi. Suriye resmî haber ajansı SANA'nın askerî kaynağa dayandırdığı haberinde, Uluslararası Şam Havalimanı'na İsrail tarafından hava saldırısı düzenlendiği öne sürüldü. Açıklamada, can kaybına ilişkin bilgi verilmezken, maddi hasar meydana geldiği belirtildi.¹

Venezuela hükûmeti, Suriye'nin başkenti Şam'daki uluslararası havalimanına düzenlenen son İsrail hava saldırısını sert bir dille kınadı. Venezuela Dışişleri Bakanlığı 27 Kasım'da yayımladığı resmî açıklamada, İsrail'in eyleminin "Ortadoğu'da siyasi ve askerî gerilim yarattığını" söyledi.²

Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mariya Zaharova, İsrail'in, Suriye'de Şam Havalimanı'nı vurmasına tepki göstererek "İsrail'in Suriye'deki önemli bir sivil altyapı tesisine yönelik son kışkırtıcı saldırısını şiddetle kınıyoruz" açıklamasını yaptı. Sözcü Zaharova, "Suriye topraklarına yönelik devam eden saldırıları, bu devletin egemenliğinin ve uluslararası hukukun temel normlarının ağır bir ihlali olarak görüyoruz. İsrail'in Suriye'deki önemli bir sivil altyapı tesisine yönelik son kışkırtıcı saldırısını şiddetle kınıyoruz" ifadelerini kullandı.³

Birleşmiş Milletler (BM) Suriye Özel Temsilcisi Geir O. Pedersen'in özel danışmanı Najat Rochdi, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarının Suriye'deki gerilimi daha da tırmandırması konusunda "derin endişe" duyduklarını dile getirerek, "İsrail, hava saldırılarıyla bir kez daha Şam Havalimanı'nı vurdu ve bu havalimanında çalışan BM İnsani Hava Yardım Servisi (UNHAS) hizmetlerini bir kez daha geçici olarak durdurdu" açıklamasını yaptı.⁴

• Suriye Rejimi

Suriye İnsan Hakları Ağı (SNHR), Suriye yönetiminin hâlâ kimyasal silah stoklarına sahip olduğunu ve bu silahların tekrar kullanılabileceğinden ciddi endişe duyulduğunu kaydetti. Raporunda, Suriye rejimi ve IŞİD'in gerçekleştirdiği 222 kimyasal silah saldırısı ve bu saldırılarda hayatını kaybeden ve yaralanan sivillerin sayısı belirtildi.⁵

Suriye hükûmetinin Viyana'daki daimî temsilcisi Büyükelçi Hasan Haddur, Suriye'ye yönelik terör ve ekonomik savaşın başta sanayi sektörü olmak üzere tüm sektörler üzerinde feci

1 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-esed-rejimi-israil-sam-daki-havalimanini-hedef-ald-16569832/>

2 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-venezuela-israil-in-suriye-ye-duzenledigi-hava-sal-16574214/>

3 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-rusya-israil-in-suriye-deki-saldirisini-kinadi-16572932/>

4 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-bm-suriye-ozel-temsilcisi-israil-in-gazze-saldiril-16576584/>

5 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-suriye-yonetimi-hala-kimyasal-silah-stoklarina-sah-16582837/>

etkileri olduğunu vurgulayarak uygulanan zorlayıcı ekonomik tedbirlerin bu sektörü ilerletme kabiliyetini baltaladığına dikkat çekti. Büyükelçi Haddur ayrıca, “Suriye’de sanayi sektörünün savaş sonucunda büyük kayıplar yaşadığını, savaşın yol açtığı yıkım açısından konut sektörünün kayıplarından sonra ikinci sırada yer aldığını” belirterek, “Teröristlerin fabrikaları hedef almasıyla ya da bunların ve üretim malzemelerinin çalınmasıyla Suriye’nin sanayi kapasitesinin yüzde 70’i tamamen yok edildi” dedi.⁶

Suriye Sanayi Bakanı Abdülkadir Cohdar, İran İslam Cumhuriyeti’nin Şam Büyükelçisi Hüseyin Ekberi ile sanayi alanında iş birliği ilişkilerini geliştirmenin ve güçlendirmenin yollarını görüştü. İki taraf, sanayi sektörünü geliştirmek için bilimsel araştırma alanında iş birliğinin yanı sıra mühendislik, petrokimya, çimento ve inşaat malzemeleri endüstrileri alanında iş birliğini, bilgi ve teknolojiye dayalı endüstrilerde ortak çalışmayı ele aldı.⁷

• Fırat’ın Doğusu

AA’nın güvenlik kaynaklarına dayandırdığı haberine göre, Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) tarafından Suriye’de düzenlenen operasyonda YPG’nin Ayn el-Arap sorumlusu “Karker Andok” kod adlı Mutlu Kacar etkisiz hâle getirildi. 2013 yılında Mahmur Rüstem Cudi Kampı, 2015 yılında Tel Rifat bölgesinde sorumlu olarak faaliyet yürüten Kacar’ın 2020 yılında Tel Rifat’ta bulunan yerel güçlerinin de sorumlusu olduğu belirtildi. Kacar’ın 2022 yılında Derik, 2023 yılında ise YPG’nin Ayn el-Arap sorumlusu olduğu ve hakkında Bitlis Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından “Terör amaçlı örgüte üye olma” suçundan dosya bulunduğu aktarıldı.⁸

Irak Ulusal Güvenlik Danışmanı Kasım el-Araci, ülkesinin hedefinin IŞİD ile bağlantılı on binlerce kişinin tutulduğu El Hol Kampı’nın nihai olarak kapatılması olduğunu söyledi. Kasım el-Araci yaptığı açıklamada, “Irak hükümetinin stratejik hedefi, Suriye’deki el-Hol Kampı’nı kapatmaktır. Çünkü bu kampın varlığı dünya barışına ciddi bir tehdit oluşturmaktadır” dedi. El-Araci ayrıca uluslararası toplumun kamptan kaynaklanan IŞİD tehdidini ortadan kaldırmak için iş birliği yapması gerektiğini vurguladı.⁹

Suriye’nin Deyrizor iline bağlı Elbukemal ilçesinde, Irak’tan Suriye’ye giriş yapan, İran destekli milis gruplara ait bir araca silahlı insansız hava aracı (SİHA) ile saldırı düzenlendi. Kaynaklar, saldırıda İran destekli grup üyesi 4 silahlı kişinin öldüğünü ifade etti.¹⁰

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Halep’in batısındaki Meyzenez köyünde konuşlu Suriye rejim güçleri ve İran destekli gruplar, İdlibiin kuzeydoğusundaki Zerdene köyünde patates toplayan tarım işçilerine karadan karaya atış yapan silahlarla saldırı düzenledi. Sivil Savunma (Beyaz Baretliler) kaynaklarından

6 <https://sana.sy/tr/?p=292686>

7 <https://sana.sy/tr/?p=292682>

8 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/271120232>

9 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/turkey/2811202319>

10 <https://www.haberler.com/dunya/suriye-de-iran-destekli-terorist-gruplara-siha-saldirisi-16581991-haberi/>

alınan bilgiye göre, saldırıda 4 sivil yaralandı. Yaralıların çevredeki hastaneye sevk edildiği kaydedildi.¹¹

Millî Savunma Bakanlığı yaptığı açıklamada, Türk güvenlik güçlerinin Suriye'nin kuzeyinde altı PKK'lı teröristi etkisiz hâle getirdiğini söyledi. Bakanlıktan yapılan açıklamada, teröristlerin Fırat Kalkanı Harekâtı bölgesinde saldırı hazırlığında olduklarının tespit edilmesi üzerine hedef alındığı belirtildi.¹²

Halep'in Tel Rifat ilçesinde işgalini sürdüren terör örgütü YPG'nin, Suriye'nin kuzeyinde Suriye Millî Ordusunun (SMO) cephe hatlarına sızma girişimi engellendi. YPG'li teröristler, işgal ettiği Tel Rifat'tan güvenli bölgelerdeki askerî noktalara sızma girişiminde bulundu. Sızma girişimleri engellenen ve çatışmalarda kayıplar veren YPG'li teröristlerin geri çekilmek zorunda kaldıkları kaydedildi.¹³

İsrail-Filistin

İsrail İstihbarat Teşkilatı Mossad'ın Başkanı David Barnea, Katar'ın başkenti Doha'da, CIA Direktörü William Burns ve önde gelen Katarlı yetkililerle görüşmelere katıldı. Görüşme, rehinelere serbest bırakılmasını sağlamak için Katar'ın etkisinden yararlanmayı ve ateşkesin uzatılma olasılığını tartışmayı amaçladı.¹⁴

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Dışişleri Bakanı Antony Blinken, İsrail Devlet Başkanı Isaac Herzog ile Tel Aviv'de yaptığı ortak görüşmede İsrail ve Hamas arasındaki geçici ateşkesin yapıcı sonuçlarını vurgulayarak ABD'nin, ateşkesin devam etmesi konusundaki umudunu dile getirdi. Amerikan desteğine şükranlarını ifade eden Herzog, Gazze'de tutulan rehinelere serbest bırakılmasını güvence altına almaya yönelik çabaların devam ettiğini belirtti.¹⁵

Hamas, ateşkes biter bitmez İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki saldırılarına devam etmesi üzerine, "Geçici ateşkestten önce 50 gün boyunca başaramadıklarını bundan sonra da başaramayacaklar. Halkımızın kararlılığı ve direnişimizin kahramanlığı buna engel olacaktır" dedi. Hareketin siyasi büro üyesi olan İzzet Rishq yaptığı açıklamada, "Nazi saldırganlığının yeniden başladığı ve sivillerin hedef alındığı bir durumla karşı karşıyayız" diye ekledi.¹⁶

Filistin basınında çıkan haberlere göre, İsrail güçleriyle iş birliği yapmakla suçlanan iki Filistinli, Batı Şeria'nın Tulkarim şehrinde Filistinli gruplar tarafından infaz edildi. İki adama yönelik suçlamaların, Hamas ve Filistin İslami Cihad gruplarına mensup üç kişinin ölümüne karışmakla ilgili olduğu bildirildi.¹⁷

11 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-idlib-de-tarim-iscilerine-saldiri-4-sivil-yaraland-16575652/>

12 <https://www.aa.com.tr/en/turkiye/turkish-forces-neutralize-6-ypp-pkk-terrorists-in-northern-syria/3071093>

13 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-pkk-ypp-suriye-milli-ordusu-nun-cephe-hatlarina-si-16570604/>

14 <https://www.i24news.tv/en/news/israel-at-war/1701197007-mossad-chief-to-meet-with-cia-director-in-qatar>

15 [1701334336-blinken-meets-with-herzog-in-tel-aviv-speaks-on-extension-of-gaza-truce](https://www.i24news.tv/en/news/israel-at-war/1701197007-mossad-chief-to-meet-with-cia-director-in-qatar)

16 <https://www.alquds.co.uk/حماس-مالم-تحققه-إسراييل-قبل-الهدنة-لن/>

17 <https://www.i24news.tv/en/news/middle-east/palestinian-territories/1700897674-amid-celebrations-for-freed-prisoners-palestinians-publicly-execute-collaborators>

Ürdün

Ürdün Başbakanı Beşir el-Hasavne, bazı ülkelerin İsrail'e sağladığı dokunulmazlığın, yavaş yavaş ortadan kalktığına dikkati çekti ve ülkesinin de İsrail'e sunulan bu dokunulmazlığı bitirmek için çalıştığını ifade etti. Hasavne, Hamas'la iletişim kurma ihtimaline ilişkin sorulan soru üzerine, Filistin Kurtuluş Örgütünün, Filistin halkının tek meşru temsilcisi olduğunu söyledi.¹⁸

Ürdün Kralı 2. Abdullah, «29 Kasım Filistin Halkıyla Dayanışma Günü» münasebetiyle Birleşmiş Milletler Filistin Halkının Vazgeçilmez Haklarının Kullanılması Komitesi (CEIRPP) Başkanı Büyükelçi Cheikh Niang'a mektup gönderdi. Mektubunda, "Binlerce masumun ölümüne neden olan Gazze'ye yönelik savaş durmalıdır" ifadelerini kullanan Kral Abdullah, semavi dinlerin ve ortak insanlık değerlerinin, sivillerin öldürülmesi ve terörize edilmesini kati olarak reddettiğini hatırlattı. Kral Abdullah mektubunu "Ürdün, işgalcilerin Batı Şeria'yı Gazze'den ayırmasını reddediyor" ifadeleriyle sonlandırdı.¹⁹

Ürdün Dışişleri Bakanı Eymen es-Safedi, BM Güvenlik Konseyinde yaptığı konuşmada, İsrail'in Filistin topraklarını işgal etmesinin çatışmanın temel nedeni olduğunu belirtti. Safedi, İsrail'in barış çabalarını engellediğini ve işgalin sona ermesinin güvenlik ve barış için tek yol olduğunu vurguladı. Ayrıca, Filistin devletini tanıyan bir karar alınması çağrısında bulundu ve İsrail'in saldırılarına sessiz kalınmasını eleştirdi.²⁰

Ürdün Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Sufyan el-Kudat, yaptığı yazılı açıklamada, İsrail ile Hamas arasındaki "insani aranın" uzatılmasının önemini vurguladı. Kudat, "insani aranın" uzatılmasının insani yardımların Gazze Şeridi'nin her bölgesine ulaşmasını sağlayacak önemli bir adım olabileceğini kaydetti.²¹

Lübnan

Lübnan Dışişleri ve Göçmenler Bakanlığının yaptığı açıklamaya göre, Avrupa Birliği (AB), savunmasız Lübnanlılar ile yerinden edilmiş Suriyeliler için 15 milyon euro (16,4 milyon ABD doları) yardım yapmayı taahhüt etti. Avrupa Komisyonu tarafından yapılan açıklamada, insani yardımın 3,5 milyon euro tutarındaki bölümünün savunmasız Lübnanlılar için, 11,5 milyon euroluk bölümünün ise yerinden edilmiş Suriyeliler için tahsis edileceği belirtildi.²²

Lübnan resmî ajansı NNA'da yer alan habere göre, İsrail güçleri Lübnan'ın güneyindeki sınır bölgesinde yer alan Ayta eş-Şaab beldesinin etrafını füzelerle vurdu. Saldırıda can kaybı ve maddi hasara ilişkin bilgi verilmedi.²³

18 <https://www.sondakika.com/politika/haber-urdun-basbakani-israil-e-saglanan-dokunulmazligin--16570355/>

19 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/urdun-igal-altindaki-bati-serianin-gazzeden-ayrilmasini-reddediyoruz-816559.html>

20 <https://www.sondakika.com/politika/haber-urdun-disisteri-bakani-israil-in-filistin-toprakla-16580324/>

21 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/urdun-gazgede-insani-aranin-uzatilmasini-memnuniyetle-karsiladi-816286.html>

22 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-ab-lubnanlilara-ve-suriyeli-multecilere-yardim-yap-16569065/>

23 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/israil-lubnanin-guneyine-fuze-saldirisi-duzenledi-816394.html>

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, ülkesinin Lübnan'ın istikrarı, güvenliği ve bağımsızlığını desteklemeye ve geliştirmeye kararlı olduğuna dair güvence verdi. Lübnan Bakanlar Kurulu tarafından yapılan yazılı açıklamada, Macron'un Lübnan Başbakanı Necip Mikati ile yaptığı telefon görüşmesinde sarf ettiği, "Bu hedefleri sürekli olarak destekledik" şeklindeki sözlerine yer verildi.²⁴

Lübnan Başbakanı Necib Mikati, Fransa'nın Lübnan Özel Temsilcisi Jean-Yves Le Drian'a önceliğin İsrail'in Güney Lübnan ve Gazze'ye yönelik saldırganlığını durdurmak olduğunu bildirdiğini açıkladı. Ayrıca Mikati, Lübnan'ın Arap kardeşlerinin ve dünyadaki dostlarının, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin hızlandırılması yönündeki çabaları dolayısıyla teşekkürlerini dile getirdi.²⁵

24 <https://www.sondakika.com/dunya/haber-macron-lubnan-in-istikrarini-ve-bagimsizligini-des-16578237/>

25 <https://turkish.aawsat.com/arap-dunyasi/4700236-lubnan-basbakani-mikati-onceligimiz-savasi-durdurmak>

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Başbakanlık Basın Ofisinden yapılan açıklamaya göre, Başbakan Muhammed Şiya es-Sudani, İngiltere'nin Irak Büyükelçisi Stephen Charles Hitchen'i kabul etti. Toplantı, özellikle siyasi ve ekonomik alanlarda iki ülke arasındaki ilişkileri geliştirmenin yolları ve fırsatlar ele alındı. Ayrıca Başbakan Sudani'nin İngiltere'ye yapmayı planladığı ziyarete ve ziyaret sırasında ele alınacak ortak meselelere odaklandı. Sudani, bölgenin istikrarı için Avrupa ülkelerini çabalarını artırmaya çağırdı.²⁶

Irak Federal Yüksek Mahkemesi (IFYM), Kerkük'te yapılacak vilayet meclisi seçimlerinin ertelenmesi yönündeki şikayetler hakkındaki kararını 12 Aralık 2023'e erteledi. Kararın 18 Aralık'ta gerçekleştirilecek seçimlerden kısa bir süre öncesine ertelenmesi dikkat çekti.²⁷

Irak Başbakanı Sudani, devletin tüm birimlerinin vilayet meclis seçimlerini başarıyla gerçekleştirmek için görevlerini yerine getireceğini söyledi. Açıklamada Başbakan Sudani'nin, Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu (BYSK) Başkanı ve Seçim İdaresi Başkanı'nı kabul ederek seçime ilişkin konuları ele aldığı belirtildi. Bu vesileyle 18 Aralık'ta gerçekleştirilmesi planlanan vilayet meclisi seçimleri için yapılan hazırlıkları inceleyen Sudani ve yetkililer, seçim sürecine ilişkin temel gereksinimlerin tamamlandığını belirterek adil, dürüst ve şeffaf bir seçim yoluyla Irak halkının beklentilerine karşılık verileceğini vurguladı.²⁸

14 Kasım'da görevden alınan eski Irak Parlamentosu Başkanı Muhammed el-Halbusi'nin partisi olan Takaddum'un kapatılmasına yönelik BYSK Partiler ve Siyasi Örgütler Dairesi Genel Müdürü tarafından sunulan talebin reddedildiği açıklandı.²⁹

• Güvenlik

Iraklı güvenlik kaynaklarının beyanlarına göre Kerkük'ün kuzeyinde, ülkedeki Amerika Birleşik Devletleri (ABD) kuvvetlerine füze fırlatmaya hazırlanan İran destekli Şii milis gruplara ait bir konvoy ABD uçakları tarafından vuruldu. Bombardımanda beş Haşdi Şaabi üyesinin öldürüldüğü kaydedildi.³⁰

Irak Ordusunun Kerkük'te terör örgütü IŞİD'e ait mevzileri bombalayarak çok sayıda teröristi etkisiz hâle getiren bir operasyon gerçekleştirdiği belirtildi. Operasyonun askerî istihbarat desteğiyle Ortak Operasyonlar Komutanlığı tarafından planlandığı belirtildi.³¹

26 <https://ina.iq/turkmen/41981-babakan-sudani-bolgenin-istikrar-icin-avrupa-ulkelerini-cabalarn-artirmaya-card.html>

27 <https://www.tebaajansi.com/irak/federal-mahkeme-kerkuk-il-meclisi-secimlerine-iliskin-karari-erteledi-h316293.html>

28 <https://ina.iq/turkmen/41886-babakan-sudani-devletin-tum-birimleri-l-meclisleri-secimlerini-baaryla-gercekletermek-icin-gorevlerini-yerine-getirecek.html>

29 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/The-Judicial-Authority-rejects-lawsuit-to-dissolve-Al-Halbousi-s-party>

30 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/031220234>

31 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraqi-Airforce-destroys-ISIS-hideout-in-Kirkuk-killing-scores>

İran Genelkurmay Başkanı Muhammed Hüseyin Bagheri, Bağdat'ta Irak İçişleri Bakanı Abdülemir Şammari ile bir araya geldi. Bagheri Tahran'ın hâlâ Irak-İran sınırındaki Kürt gruplarla ilgili endişelerinin olduğunu söyledi. İran devlet medyasının bildirdiğine göre Bagheri, grupların sınırdan uzaklaştırılması sebebiyle Irak hükûmetine teşekkür etti. Ancak bölgede bu grupların varlığına ilişkin hala kanıt ve endişelerin olduğunu söyledi. Bagheri ayrıca güvenliği artırmanın yollarından biri olarak sınır muhafız güçleriyle ortak faaliyetler yürütülmesini önerdi.³² Irak'ın şu anda iyi bir güvenlik ve istikrar yaşadığını, büyüme ve gelişme yolunda ilerlediğini belirten Bagheri, Irak ve İran'ın terörle mücadelede değerli deneyimlere sahip olduğunu vurgulayarak askerî iş birliği ve deneyim alışverişine hazır olduklarını vurguladı.³³ Çok sayıda Iraklı askerî öğrencinin İran'da eğitimine devam ettiğini belirten Bagheri, Irak ve İran arasında hiçbir güvenlik sorununun olmadığını ifade etti.³⁴

Mahmur'da Irak güvenlik güçleriyle terör örgütü IŞİD üyeleri arasında çıkan çatışmada dört terörist öldürüldü. Çatışmada bir asker hayatını kaybederken dört askerin de yaralandığı belirtildi. Çaraçok-Mahmur Gönüllü Kuvvetler Komutanı Gazi Faysal, IŞİD mensuplarının Mahmur'a bağlı Goltepe köyünde Irak askerlerine saldırdığını söyledi.³⁵

Ulusal Güvenlik Danışmanı Kasım el-Araci Irak'ın stratejik hedefinin, Hol kampının nihai olarak kapatılması olduğunu söyledi. Araci, Azerbaycan'ın Bağdat Büyükelçisi Nasır Memmedov ile Bağdat'ta yaptığı görüşmede, "Irak hükûmetinin stratejik hedefi, Suriye'deki el-Hol kampını kapatmaktır. Çünkü bu kampın varlığı dünya barışına ciddi bir tehdit oluşturmaktadır" dedi.³⁶

• Ekonomi

Irak Merkez Bankası (IMB) tarafından yapılan açıklamada, 2023 yılında enflasyon oranının 2022 yılına göre düştüğü duyuruldu. Açıklamada, ülkede sağlanan fiyat istikrarının, enflasyonun yüzde 30 ve 40'a ulaştığı birçok ülkeye kıyasla iyi olduğu belirtildi. Açıklamaya göre Irak'ta enflasyon, Ağustos 2022'de yüzde 4,4 iken Ağustos 2023'te yaklaşık yüzde 3,7'ye geriledi.³⁷

Irak Bakanlar Kurulunun yayımladığı emre göre Muhammed Yasin Hasan el-Obaidi, devlet tarafından işletilen Midland Petrol Şirketinin genel müdür vekili olarak atandı. Kadduri Abd Salim'in halefi olan Obaidi'nin yetenekli bir yönetici olduğu basına yansıyan haberler arasında yer aldı.³⁸

32 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/03122023>

33 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Gen-Bagheri-proposes-joint-border-maneuvers-between-Iraq-and-Iran>

34 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/General-Bagheri-We-have-no-problems-with-Iraq-in-the-security-realm>

35 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/02122023>

36 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/281120231>

37 <https://www.iraqinews.com/iraq/inflation-rate-in-iraq-declines-in-2023-compared-to-2022/>

38 <https://www.iraqoilreport.com/news/new-leader-for-midland-oil-company-46177/>

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Planlama Bakanlığı Sözcüsü Abduzzehra el-Hindavi yaptığı açıklamada, ilk defa elektronik ortamda gerçekleştirilmesi planlanan nüfus sayımına ilişkin teknik hazırlıklar, sayımda yöneltilecek sorular, siyasi ve etnik yapıların bu konudaki tutumu ve nüfus sayımının uluslararası boyutta tanınırlığı hakkında değerlendirmelerde bulundu. Genel nüfus sayımının en son 26 yıl önce yapıldığına işaret eden Hindavi, birtakım nedenlerden ötürü uzun yıllar yapılmayan sayımın resmî verilere ulaşmada büyük sıkıntılar yarattığını belirtti. Hindavi, “Nüfus sayımı, ülkede ihtiyaç duyulan veri tabanlarıyla ilgili güncel rakamlar sunacak. Bu istatistiğin eksikliği kalkınma planlarımızı olumsuz etkiliyor. Sayımın yapılması konusunda ciddiyet söz konusu, hükûmet programında da açık şekilde yer aldı” diye konuştu. Yeni nüfus sayımı tarihinin 20 Kasım 2024 olarak belirtildiğini kaydeden Hindavi, sayımın resmî olarak ilan edilecek 2 gün içinde tamamlanacağını söyledi. Açıklamada sayım esnasında vatandaşların etnik kökenlerine ve mezheplerine ilişkin soru yöneltilmeyeceği belirtildi.³⁹

Bağdat'taki yerel yetkililer, kamu güvenliğine yönelik tehditleri öne sürerek sokak dilencilerini gözaltına almak için bir operasyon başlattı. Organize Suç Dairesi tarafından yürütülen operasyonlarda çok sayıda dilenci tutuklandı.⁴⁰

39 <https://www.tebaajansi.com/irak/planlama-bakanligi-nufus-sayiminda-vatandaslara-70-soru-sorulacak-h316286.html>

40 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/29112023>

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nde (IKBY) yaklaşık bir buçuk yıldır hükûmet çalışmalarını boykot eden Peşmerge Bakanı Şores İsmail, görevine geri döndü. İsmail, Peşmerge güçleri ve IKBY'nin çıkarlarını korumak için görevine geri geldiğini belirtti. İsmail, Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) yönetimi arasında 7 Ekim'de Erbil'de gerçekleştirilen üst düzey toplantının ardından yeniden göreve başladı. İsmail'e bakanlığa dönüşünde Başbakan Yardımcısı Kubad Talabani de eşlik etti. Dönüş töreninde bir basın toplantısı düzenleyen İsmail, istenmeyen birtakım nedenlerden dolayı uzun süredir görevinden uzak kaldığını hatırlatarak, Peşmerge Bakanlığında yapılması planlanan reform sürecini tamamlamak ve Peşmerge güçlerinin çıkarlarını korumak için görevine geri döndüğünü söyledi. «Bölge askerî açıdan da çok hassas süreçten geçiyor ve ciddi bir tehdit var» diyen İsmail, Peşmerge Bakanlığının içinde bulunduğu durum başta müttefiklerimiz olan Uluslararası Koalisyon güçleri ve Kürt halkı olmak üzere hepimizi endişelendiriyor" ifadelerini kullandı. KDP ve KYB'yi, IKBY'nin statüsünü ve çıkarlarını koruma konusunda birlik olmaya davet eden Şores İsmail, bölgede terörün yeniden canlanmasına vesile olacak bir zemin olduğunu söyledi.⁴¹ Kulis bilgilerine göre KDP ile KYB arasında 7 Ekim günü Erbil'de gerçekleştirilen üst düzey toplantıda Peşmerge Bakanı'nın göreve geri gelmesi üzerine anlaşma yapıldı.⁴²

Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney, Erbil'i ziyaret ederek IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, Başbakan Mesrur Barzani ve Başbakan Yardımcısı Kubad Talabani ile bir araya geldi. Türkiye'nin Erbil Başkonsolosu Mevlüt Yakut'un da hazır bulunduğu toplantılarda Güney, Türkiye'nin IKBY petrolünün Ceyhan Limanı üzerinden ihracatının başlatılması konusunda hazır olduğunu yineledi.⁴³ IKBY Başkanlığından yapılan açıklamaya göre görüşmede iki taraf, Türkiye'nin Irak ve IKBY ile özellikle ticaret ve ekonomi alanlarındaki iyi ilişkilerinin ve iş birliğinin devam ettirilmesine ve geliştirilmesine vurgu yaptı. IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, Türkiye'ye bu tutumundan dolayı teşekkür ederek, Erbil ve Bağdat'ın şu anda petrol ihracatı için teknik görüşmelerde bulunduğunu sözlerine ekledi. Toplantıda ayrıca Irak ve IKBY'deki son durum, Erbil-Bağdat ilişkileri, Irak ve IKBY'deki etnik-dinî toplulukların durumu ve genel olarak bölgedeki son gelişmeler de ele alındı.⁴⁴

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani ve Başbakan Mesrur Barzani, Dubai'de düzenlenen Dünya İklim Zirvesi (COP28) kapsamında Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev

41 <https://www.youtube.com/watch?v=3fvkkTVzjx0>

42 https://www.youtube.com/watch?v=_fMww4KvBgM

43 <https://www.kurdistan24.net/ckb>

44 <https://presidency.gov.krd/kurdistan-regional-government-president-barzani-meets-with-turkish-ambassador/>

başta olmak üzere birtakım temaslarda bulundu.⁴⁵ IKBY Başbakanı Barzani'nin görüştüğü liderlerle Bağdat ile Erbil arasındaki anlaşmazlıklarda yaşanan son gelişmelere değinerek iki taraf arasında sorunların çözülmesi için görüştüğü ülkelerin arabuluculuk rolü almasını istediği iddia edildi.⁴⁶

• Güvenlik

Maaşların doğrudan Bağdat'tan alınmasını isteyen IKBY'deki öğretmenler Bağdat'a giderek gösteri yapmak üzere harekete geçti. 26 Kasım'da IKBY'nin farklı kentlerinden yüzlerce öğretmen ve memur otobüsle yola çıktı. Ancak Kerkük ve Kifri'de bulunan teftiş noktalarında geçişe engel olundu. Öğretmenler ise yolu kapatarak yoğun trafiğin yaşanmasına sebep oldu.⁴⁷ Elde edilen bilgilere göre IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, Irak İçişleri Bakanlığından öğretmenlerin Bağdat'a ulaşmasını engellemesi için istekte bulundu.⁴⁸

Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), Kandil, Hakurk, Metina ve Gara'da terör örgütü PKK'ya ait 16 noktaya hava saldırısı düzenlendiğini duyurdu. Millî Savunma Bakanlığından yapılan açıklamada, "PKK/KCK ve diğer terörist unsurları etkisiz hâle getirerek Irak'ın kuzeyinden halkımıza ve güvenlik güçlerimize yönelik terör saldırılarını bertaraf etmek ve hudut güvenliğini sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın 51. maddesinden doğan meşru müdafaa haklarımız doğrultusunda, Irak'ın kuzeyindeki Gara, Metina, Hakurk ve Kandil bölgelerinde bulunan terörist hedeflerine 1 Aralık 2023 saat 18.30'da hava harekâtları icra edilmiş, icra edilen hava harekâtlarıyla bölücü terör örgütü tarafından kullanılan ve içerisinde sorumlu düzeyde teröristlerin de bulunduğu değerlendirilen mağara, sığınak, barınak ve depolardan oluşan 16 hedef imha edilmiştir» ifadeleri kullanıldı.⁴⁹

• Ekonomik

IKBY Başbakanı Mesrur Barzani'nin talimatıyla Duhok Uluslararası Havalimanı projesinin eski tasarımında değişiklik yapıldığı ve projenin uygulama aşamasına geçtiği bildirildi. Duhok Valisi Ali Tatar yaptığı açıklamada, Barzani'nin talimatıyla projenin uygulama aşamasına geçtiğini açıkladı. Edinilen bilgilere göre IKBY İletişim ve Ulaştırma Bakanlığının projeyi iki aşamada hayata geçireceği ve şu anda projenin tasarımı ve gözden geçirme sürecinin tamamlanmış durumda olduğu belirtiliyor. İletişim ve Ulaştırma Bakanlığı Sözcüsü Dilan Reşad, Duhok Uluslararası Havalimanı projesinin birinci etabında temel plan ve tasarımın gözden geçirildiğini, ikinci etabında ise bin hektar alanda 12 milyon 832 bin dolar maliyetle projenin hayata geçileceğini ifade etti. Başbakan Mesrur Barzani, mali kriz nedeniyle çalışmalarına ara verilen projenin inşaatına yeniden başlanması gerektiğini söylemişti.⁵⁰

45 <https://www.youtube.com/watch?v=QdXCIEOKTSc>

46 <https://www.youtube.com/watch?v=ZtX-R8yA2is>

47 <https://nrttv.com/detail/31732>

48 <https://www.youtube.com/watch?v=D7gSFr6ykMk>

49 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/011220232>

50 <https://kuzey24.com/duhok-uluslararasi-havalimani-projesi-hayata-geciriliyor/>

13. Türkiye Enerji Zirvesi, 27-29 Kasım 2023 tarihlerinde JW Marriott Hotel Ankara'da gerçekleşti. Enerji Fuarcılık tarafından "barış için enerji" ana temasıyla düzenlenen zirve, kamu ve özel sektör temsilcilerini buluşturdu. Programda İKBY'nin petrol ihracatı meselesi de ele alındı. Türkiye Enerji Stratejileri ve Politikaları Araştırma Merkezi (TESPAM) Başkanı Oğuz Akyener bu konuya ilişkin olarak, "Bizim esas derdimiz, Irak'ın petrol ihraç edemez duruma gelmesi sebebiyle bölgedeki istikrarın ve yatırım ortamının kaybedilmesi. Bunun akabinde de terör örgütlerinin bölgede daha fazla söz sahibi olması. Özellikle bölgede terör örgütlerinin önüne alabilmek için bölgedeki istikrarı, ekonomik gelişimin ve buna sebep olacak petrol sevkiyatının sürekli devam etmesi gerekiyor" ifadelerini kullandı. Ankara'daki enerji zirvesine katılan Avrupalı temsilcilere göre ise İKBY'den petrol taşınması Avrupa petrol piyasasına katkı sağlayabilir. Programda konuşan Makedonya Enerji Örgütü (MEPSO) CEO'su Zudi Koka, "Petrolün dünya için çok önemli olduğunu biliyoruz. Ekonomik açıdan hatta her şey için petrol çok önemli. Ukrayna ve Rusya savaşı sonrası yollar kapandı. Şimdi Erbil ve Irak'ın petrolü çok mühim ve o yolların açılması lazım. Çünkü Erbil'den hem Avrupa hem Afrika hem de Asya'ya o petrolün ulaşması lazım ki fiyat farkı olmasın. Fiyat farklarından dolayı çok büyük sorunlar yaşandı" ifadelerini kullandı.⁵¹

İKBY müzakere heyeti Bağdat'tan 3 aylık daha 700 milyar dinarın Erbil'e gönderme önerisinde bulundu. Irak Başbakanı Muhammed Şiya es-Sudani ise Bakanlar Kurulu toplantısında İKBY'nin isteğini sunacağına yönelik söz verdi. Irak merkezî hükûmeti, 17 Eylül 2023'te İKBY'ye üç aylık memur maaşı miktarını borç olarak ödeme kararı almıştı. Ancak eylül ayında alınan kararla 2 trilyon 700 milyar dinarlık haziran, temmuz ve ağustos aylarının memur maaşı dağılmıştı.⁵²

51 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/30112023>

52 <https://esta.krd/280584/>

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, yeni atanan Ninova Valisi Abdulkadir el-Dahil'e tebrik ziyaretinde bulundu. Turan görüşmede, bölgenin güvenliği ve istikrarı için etnik gruplar arasında bir arada yaşamayı sürdürmek amacıyla ortak iş birliği ve projelerin geliştirilmesi gibi konular ele alındı. Görüşmede, Ninova Milletvekili Lokman Raşidiyeli hazır bulundu.⁵³

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Irak Türkmen Tabipler Birliği Başkanı Muhammet Kattan'ı kabul etti. Görüşmede, Türkmen doktorların toplumdaki rolünün güçlendirilmesi ve Türkmen toplumuna fayda sağlayan projelerin desteklenmesi konuları ele alındı.⁵⁴

Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney, Kerkük'te Irak Türkmen Cephesi'ni (ITC) ziyaret etti. ITC Başkanı Hasan Turan tarafından karşılanan Güney, İki ülke arasındaki ilişkiler ve ortak konuları ele alarak, diyalog ve ortak koordinasyon mekanizmalarının güçlendirilmesi amacına değindi. Güney daha sonra Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansının (TİKA) desteğiyle tamamlanan Türkmeneli Gençlik Merkezinin açılışını gerçekleştirdi.⁵⁵

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Diyala vilayetine ziyaret gerçekleştirdi. Turan ziyaret kapsamında, ITC Diyala İl Başkanlığı tarafından yapılan projelerin açılışını gerçekleştirdi. Turan ayrıca, Diyala vilayetine bağlı Kuşçular Köyü ve Karatepe nahiyesindeki şahsiyetlerle bir araya geldi.⁵⁶

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Ninova vilayetine bağlı Telafer ilçesinde vilayeti meclisi adayı Sacide Yunus Efendi'nin seçim buluşması programına katıldı. Turan, Telafer Türkmen kimliğini korumak için yıllarca gösterdiği direniş ve Kaçakaç Destanı Türkmenler için önemli olduğunu ifade etti. Turan ayrıca, vilayet meclisi seçimlerinin önemine değindi.⁵⁷

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Siyasi Büro üyesi ve Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi (BITC) listesi vilayet meclisi seçimleri adayı Mardin Gökkaya, silahlı saldırıya maruz kaldı. Gökkaya, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, Kerkük'ün Arafa semtinde gerçekleşen silahlı saldırının ardından seçim posterlerinin de tahrip edildiğini belirtti.⁵⁸

53 <https://www.facebook.com/itchasanturan/posts/pfbid02zrdt1fBNRD8hxrJMdk2dUqD4fuJoP3EpGqsamTLHHsU5naZBSBj4kfWUubVGrsWmAl>

54 <https://www.facebook.com/itchasanturan/posts/pfbid0dtFmoZqjfhMNHpjHaidrV4Qc6mvYEkovjAdiQNFoFtU3X9o14SrcwMB33NiaEwFHL>

55 <https://www.facebook.com/itchasanturan/posts/pfbid09UAbLLmwUwdNwPnps5TiPpxBbB5sDypLWdjYp2qfVtU8ZU8vBzpBN8SCKcBrbKH2l>

56 <https://www.facebook.com/itchasanturan/posts/pfbid07rMXWFTY1n9Zo7Vb2YcgkpxYbq1bJJFcD2vtWq5BPGeWbaYRDfwZgxcRiF3is7dvl>

57 <https://turkmenelitv.com/yazilar/telafer-halki-turkmen-kimligini-kormak-icin-gostermis-oldugu-direnis-turkmeneler-icin-her-zaman-onemli-bir>

58 <https://turkmenelitv.com/yazilar/bitc-listesi-il-meclis-secimleri-adayi-mardin-gokkaya-silahlı-saldiriya-ugradi>

• Güvenlik

Irak Savunma Bakanlığına bağlı Federal İstihbarat ve Soruşturma Birimi ekipleri, Ninova ve Anbar vilayetinde terör örgütü IŞİD'e mensup beş kişinin yakalandığını duyurdu. Yakalanan teröristler Irak Terör Yasası'nın 4. maddesi kapsamında aranmakta oldukları ve güvenlik güçlerine karşı eylem yaptıkları belirtildi.⁵⁹

Irak'ta İslami Direniş adlı grup, ABD güçleri tarafından 5 üyesinin öldürüldüğünü iddia etti. Irak'ta İslami Direniş tarafından yapılan yazılı açıklamada, gruba bağlı 5 kişinin "ABD saldırısında" öldürüldüğü ifade edilerek ABD güçleri ülkeden çıkarılana kadar Amerikan hedeflerine yönelik saldırılarının devam edeceği belirtildi.^{60 61}

Irak Savunma Bakanlığına bağlı Federal İstihbarat ve Soruşturma Birimi ekipleri, Kerkük vilayetinde terör örgütü IŞİD'e yönelik F-16 uçaklarıyla hava operasyonu gerçekleştirdiklerini belirtti. Operasyonla ilgili yapılan açıklamada, birkaç teröristin etkisiz hâle getirildiği açıklandı.⁶²

• Kültür, Sosyal Faaliyet ve Ekonomi

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Irak Başbakanı Gençlik ve Spor İşleri Danışmanı Halit Kıbyan'ı kabul etti. Toplantıda, spor alanındaki projelerin geliştirilmesi ve bu projelerin Kerkük'te hayata geçirilebilmesi konusu üzerinde görüş alışverişinde bulunuldu.⁶³

Telafer Türkmen Aydın ve Ayanlar Meclisi Başkanı Mikdat Havdi başkanlığında bir heyet, yeni atanan Telafer Kaymakamı Halil Muhsin Kasap ile görüştü. Görüşmede, 2016 yılında terör örgütü IŞİD'in bölgeye saldırıları nedeniyle Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan Telaferlilerin durumu ele alındı. Görüşmede ayrıca, Türkiye'den 80 bin Telaferlinin gönüllü geri dönüşü için prosedürler de görüşüldü.⁶⁴

59 <https://earthiq.news/archives/304271>

60 <https://964media.com/266864/>

61 <https://www.tebaajansi.com/irak/islami-direnis-abd-gucleri-tarafindan-5-uyemiz-olduruldu-h316263.html>

62 <https://964media.com/266092/>

63 <https://www.facebook.com/itchasanturan/posts/pfbid0Q2FVbXUw1ivotVosLmr1fjFhGjYWbHhvSDgQGTEh7H7tKz195hXX2wspqKLH5GmVl>

64 <https://964media.com/266533/>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

İsrail ile Hamas arasında kalıcı bir ateşkes sağlanması, ABD'nin müttefiki Katar için bir sonraki büyük sınav olarak ortaya çıkıyor; Körfez ülkesi, Ortadoğu'nun başvuracağı arabulucu rolünü güçlendirmeye ve Hamas'la bağları konusundaki eleştirileri savuşturmaya çalışıyor. Katar, Mısır ile birlikte, İsrail tarafından tutulan Filistinli mahkûmlar karşılığında Hamas tarafından tutulan esirlerin serbest bırakılmasına yardımcı olmak amacıyla Gazze'de geçici ateşkes müzakerelerinde öncü rol üstlendi. Ateşkes aynı zamanda Gazze'deki Filistinlilere çok ihtiyaç duyulan rahatlamayı da sağladı ve bir miktar insani yardımın sızmasına da olanak sağladı. Bu hafta, CIA direktörü Bill Burns ve İsrail'in Mossad İstihbarat Teşkilatı Başkanı David Barnea, ateşkesin genişletilmesini görüşmek üzere Mısırlı istihbarat görevlileri ve Katar Başbakanı Şeyh Muhammed bin Abdulrahman el-Thani ile Doha'da bir araya geldi.⁶⁵

Almanya Cumhurbaşkanı Frank-Walter Steinmeier, çarşamba günü Katar'a indikten sonra Katar Dışişleri Bakanı Sultan el Muraichai'nin karşılmasını bekledikten sonra yaklaşık 30 dakika boyunca asfaltta bekletilirken alışılmadık bir durum yaşadı. Kaynaklar Doha News'e, Başkan'ın beklemesinin nedeninin uçağının planlanandan 30 dakika erken varması olabileceğini söyledi. Deutsche Welle'e göre, başlangıçta Dohaya üç saatlik bir ziyaret için planlanan Steinmeier'in durağı, pazartesi günü İsrail Cumhurbaşkanı Isaac Herzog ve İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu ile buluştuğu İsrail'deki bölgeye yaptığı üç günlük geziden sonra gerçekleşti.⁶⁶

Amerikan Merkez Kuvvetler Komutanlığı, ABD Donanmasına ait bir savaş gemisinin çarşamba günü Yemen'in İran destekli Husi isyancılar tarafından kontrol edilen bölgeden fırlatılan bir insansız hava aracını düşürdüğünü açıkladı. Yemen'in büyük bölümünü kontrol eden ve İsrail'e karşı oluşturulan "direnış ekseninin" bir parçası olan Husiler, geçtiğimiz ay İsrail-Hamas savaşının başlamasından bu yana bir dizi insansız hava aracı ve füze fırlattı. CENTCOM'dan yapılan açıklamada "Yaklaşık 11.00'de (Sanaa saatıyla), Güney Kızıldeniz'deyken, Arleigh-Burke Sınıfı Gündümlü Füze Destroyeri USS Carney (DDG 64) Yemen'in Husi kontrolündeki bölgelerinden fırlatılan İran yapımı bir KAS04 insansız hava aracını düşürdü" denildi.⁶⁷

65 <https://www.middleeasteye.net/news/israel-palestine-war-mediator-qatar-eyes-full-ceasefire-gaza>

66 <https://dohanews.co/germanys-president-left-waiting-on-tarmac-in-qatar/>

67 <https://www.timesofisrael.com/us-warship-in-south-red-sea-shoots-down-iranian-made-drone-launched-from-yemen/>

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Siyaset

Kuzey Afrika'daki iç siyaset ve dış politika gelişmeleri incelendiğinde bu hafta sekiz temel konunun ön plana çıktığı görülmektedir.

Bu bağlamda öne çıkan ilk gelişme Faslı milletvekilinin İsrail ilişkilerinin gözden geçirilmesini istemesidir. Faslı bir milletvekili hükûmetten, İsrail'in Gazze'ye yönelik savaşı ışığında ülkenin İsrail ile normalleşme anlaşmasını gözden geçirmesini istedi. Muhalefetteki Sol İttifak Federasyonu'ndan Milletvekili Fatima Tamni pazartesi günü parlamento oturumunda yaptığı konuşmada "Fas, İsrail ve ABD arasındaki normalleşme anlaşması gözden geçirilmeli." ifadelerini kullanmıştır.⁶⁸

İkinci gelişme Fas Kralı 6. Muhammed'in, Filistin'deki insani felaketi sona erdirmek için BM'yi harekete geçmeye çağırmasıdır. Fas Kralı 6. Muhammed, Birleşmiş Milletler Filistin Halkının Devredilemez Haklarının Kullanılması Komitesi Başkanına hitaben yaptığı konuşmada, başta işgal altındaki Filistin toprakları olmak üzere Ortadoğu'da meydana gelen tehlikeli ve benzeri görülmemiş gelişmelerin ardından acil uluslararası müdahale çağrısında bulundu. Fas hükümdarının Başkan Cheikh Niang'a gönderdiği mesajda Gazze'de yaşanan insani felaketin ciddiyeti vurgulanarak evlerin, okulların, hastanelerin, ibadet yerlerinin ve diğer sivil altyapının yaygın bir şekilde tahrip edildiğine dikkat çekildi. Kral, "Gerginliğin azaltılması, itidal ve ilaç ve diğer yardımların bölgeye girişine izin verilmesi çağrılarına rağmen İsrail, Gazze Şeridi'ne kara kuvvetlerinin girmesiyle birlikte ayırım gözetmeksizin halı bombardımanını sürdürerek bir buçuk milyondan fazla Filistinliyi yerinden etti ve daha fazla ölüm ve yıkıma yol açtı" dedi.⁶⁹

Üçüncü gelişme Cezayir'de medya özgürlüğünü korumaya yönelik yasanın kabul edilmesidir. Cezayir Ulusal Konseyi, ülkenin «basın suçu» yasasını yürürlükten kaldıran ve gazetecilerin işlerini yaptıkları için tutuklanma veya hapis cezasıyla karşı karşıya kalmamalarını sağlamak amacıyla yeni korumalar getiren yeni bir medya yasasını kabul etti. Cezayir'in "basın suçu" yasasının yürürlükten kaldırılması on yılı aşkın bir süredir parlamentoda tartışılmaktaydı. İlk kez 2011'de ulusal yasaya dâhil edilmişti ancak dönemin hükûmeti, hükûmeti eleştiren gazetecileri yargılamak için kullanmaya devam ettiğinden askıya alınmıştı.⁷⁰

Dördüncü gelişme Azerbaycan ve Cezayir Dışişleri Bakanlıklarının siyasi konularda istişarelerde bulunmasıdır. Azerbaycan Dışişleri Bakanlığından yapılan açıklamaya göre, Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı ile Cezayir Dışişleri Bakanlığı ve Yurtdışı Ulusal Topluluğu arasındaki

68 <https://www.trtafrika.com/africa/moroccan-mp-seeks-review-of-israeli-relations-16018908>

69 <https://www.morocoworldnews.com/2023/11/359227/king-mohammed-vi-urges-un-action-to-end-humanitarian-catastrophe-in-palestine>

70 <https://apnews.com/article/algeria-media-freedom-law-arrests-a0cd86e63308de2dc0a48b38971c1717>

siyasi görüşmeler kapsamında Bakü'de bir toplantı düzenlendi. Azerbaycan Dışişleri Bakan Yardımcısı Yalchin Rafiyev ve Cezayir Dışişleri Bakanlığı ve Yurtdışı Ulusal Topluluğu Genel Sekreteri Lounes Magramane başkanlığında gerçekleştirilen siyasi istişarelerde Azerbaycan-Cezayir dostluk ve iş birliği ilişkilerinin geliştirilmesi perspektifleri, ekonomik ve ticari ilişkilerin çeşitlendirilmesinin önemi, parlamentolar arası iş birliğinin geliştirilmesi ve karşılıklı üst düzey ziyaretlerin yoğunlaştırılması konuları ele alındı. Toplantıda ayrıca eğitim, kültür, turizm, sağlık ve diğer çeşitli alanlarda iş birliği olanakları da ele alındı. Her iki ülkeden kilit kuruluşların katılımıyla ortak bir ekonomik komisyon kurulmasının, ikili ilişkilerin ilgili yönlerde geliştirilmesine yardımcı olacağı kaydedildi.⁷¹

Beşinci gelişme Tunuslu muhalif Musi'nin, cezaevinde açlık grevine başlamasıdır. Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said'in önde gelen muhaliflerinden Abir Musi, avukatlarının özgürlük ve siyasi faaliyet haklarının ihlal edildiğini söylediği durumu protesto etmek amacıyla salı günü cezaevinde açlık grevine başladı. Avukatları yaptıkları açıklamada Musi'nin 16 gün boyunca açlık grevinde olacağını ve bu sürenin Tunus'ta kadına yönelik şiddete dikkat çekmek için düzenlenen bir kampanyaya denk geldiğini bildirdi.⁷²

Altıncı gelişme Libya'nın Tunus sınırına yakın güvenlik operasyonlarının ikinci aşamasını başlatmasıdır. Pazar günü, Libya Milli Birlik Hükûmeti'nin (MBH) İçişleri Bakanlığı sınır güvenliği kapsamında düzenlenen operasyonların ikinci aşamasını duyurdu. Bakanlık, güvenlik planının bir parçası olarak kaçakçılıkla ünlü Al-Hamada Al-Hamra bölgesine çöl devriyelerinin konuşlandırıldığını altını çizdi. Daha önce 6 Eylül'de İçişleri Bakanı İmad Trabulsi, gündüz ve gece güvenlik kameralarının kurulduğunu ve Tunus sınırlarına birlik konuşlandırıldığını açıklamıştı. İlgili açıklama, bakanlığın yasa dışı göç sorununu çözmeye yönelik stratejisinin bir parçası olarak ele alınmıştı.⁷³

Yedinci gelişme Mısır Cumhurbaşkanı Sisi ve İtalyan Mevkidaşı Meloni'nin COP28'de stratejik iş birliğini görüşmesidir. Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi, Dubai'de düzenlenen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (COP28) 28. Oturumu çerçevesinde İtalya Başbakanı Georgia Meloni ile bir araya geldi. Cumhurbaşkanlığı resmî sözcüsü Ahmed Fehmi, her iki tarafın da stratejik iş birliğini geliştirme ve karşılıklı çıkarları ilgilendiren çeşitli siyasi, güvenlik, askerî, kalkınma ve ekonomi dosyalarında koordinasyonu en üst düzeye çıkarma konusundaki kararlılıklarını vurguladıklarını belirtti. Görüşme sırasında her iki lider de başta Gazze Şeridi'ndeki durum olmak üzere bölgesel ve uluslararası meseleler hakkında görüş alışverişinde bulundu. Başbakan Meloni, Kahire Barış Zirvesi'ne ev sahipliği yaparak bölgede barışın teşvik edilmesinde oynadığı önemli rolden dolayı Mısır'a teşekkür etti. Cumhurbaşkanı Sisi, Mısır'ın Gazze halkına insani yardımın güvenli ve acil bir şekilde

71 <https://en.trend.az/azerbaijan/politics/3831025.html>

72 <https://www.reuters.com/world/africa/tunisian-opposition-figure-moussi-begins-hunger-strike-prison-2023-11-28/>

73 <https://libyareview.com/39580/libya-launches-second-phase-of-security-operations-near-tunisian-borders/>

ulaştırılması ve sivilin korunması amacıyla sükûnetin ve ateşkesin yeniden tesis edilmesi için sarf ettiği yoğun çabaları gözden geçirdi. Uluslararası toplumun bu tırmanışı durdurmak için sorumluluk alması, Filistin sorununun temel nedenlerini ele almak ve barış sürecini yeniden başlatmak için diplomatik çabalara izin vermesi gerektiğini vurguladı.⁷⁴

Sekizinci gelişme BM'nin Sudan'daki siyasi misyonunu sona erdirmesidir. BM Güvenlik Konseyi, Hartum'dan gelen talep üzerine cuma günü Sudan'daki siyasi misyonunu sona erdiren bir karar aldı. Konseyin 15 üyesinden 14'ü, Sudan'daki BM Entegre Geçiş Yardım Misyonu'nun (UNITAMS) görev süresinin pazar günü itibariyle sona erdirilmesini öngören kararı kabul etti. Rusya çekimser kaldı.⁷⁵

• Güvenlik

Bu hafta Kuzey Afrika'da güvenlik ve terör bağlamında yaşanan gelişmeler incelendiğinde dört temel konunun öne çıktığı kaydedildi.

Birinci gelişme, Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyinin, Sudan'da devam eden çatışmalar üzerine bakanlar düzeyinde bir toplantı düzenlemesi ile ilgilidir. Afrika Birliğinin çatışma yönetimi ve çözüm organı olan Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi, 15 Kasım 2023 tarihinde bakanlar düzeyinde gerçekleştirdiği toplantıda Sudan Ordusu ile Hızlı Destek Kuvvetleri (HDK) arasında tırmanan silahlı çatışmayı görüştü. Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi (AU PSC) bir eylem çağrısında bulunarak Sudan'da devam eden çatışmayı sona erdirecek ve sivilin önderliğindeki bir geçiş hükûmetinin önünü açacak bir planın derhâl uygulanması çağrısında bulundu. On gün sonra yayımlanan bir bildiriye PSC, ülkede devam eden şiddeti sivilin ayırım gözetmeksizin öldürülmesini, mülklerin yaygın bir şekilde yağmalanmasını ve cinsel şiddet eylemlerini kınadı. Bildiriye, "Konsey, komisyon başkanından, IGAD ile yakın iş birliği içinde çalışarak, Sudan'daki Çatışmanın Çözümü İçin Afrika Birliği Yol Haritası ve Sudan Cumhuriyeti'nde Barış için IGAD Yol Haritası'nın uygulanmasını hızlandırmasını talep eder" denildi. 15 üyeli organ, kapsamlı bir ateşkes ve geçici bir sivil hükûmetin kurulmasına yönelik görüşmelere odaklanan iki aşamalı bir siyasi diyalogun acilen toplanması gerektiğini vurguladı.⁷⁶

İkinci gelişme, Hızlı Destek Kuvvetleri (HDK) ve müttefik milislerin Batı Darfur'da gerçekleştirdiği katliamla ilgilidir. İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) pazartesi günü yaptığı açıklamada, HDK ve müttefik milislerinin Kasım 2023'ün başlarında Batı Darfur'da yüzlerce sivil öldürdüğünü söyledi. Bu güçlerin ayrıca Batı Darfur'daki El Cüneye'nin bir banliyösü olan Ardamata'da çoğunluğu Massalit olan topluluk üyelerini yağmaladığı, saldırdığı ve hukuka aykırı bir şekilde gözaltına aldığı kaydedildi.⁷⁷

74 <https://www.egypttoday.com/Article/1/128902/Sisi-and-Meloni-discuss-strategic-cooperation-at-COP28>

75 <https://www.aa.com.tr/en/africa/un-to-end-political-mission-in-sudan/3070827>

76 <https://sudantribune.com/article279742/>

77 <https://sudantribune.com/article279781/>

Üçüncü gelişme, HDK ile ordu arasında devam eden çatışmalar ile ilgilidir. Hartum sakinlerinin bildirdiğine göre, Sudan Ordusu ve paramiliter güçler, pazartesi günü başkentte Nil'in karşı kıyılarından karşılıklı top atışları yaptı. AFP'ye konuşan bir tanık, "Batı yakasındaki Omdourman'dan gelen ordu ile doğu yakasındaki Hartum-Kuzey'den gelen HDK topçu ateşi ve roketlerle karşı karşıya kaldı" dedi. Bu açıklama, son haftalarda bombardımanlarda düzinelerce sivilin öldüğünü iddia eden yerel aktivistler de dâhil olmak üzere diğer bölge sakinleri tarafından da doğrulandı.⁷⁸

Dördüncü gelişme, SAF'ın HDK'ye karşı kara harekâtı başlatmasıdır. Sudan Silahlı Kuvvetleri (SAF) salı günü, paramiliter HDK'yi "ortadan kaldırmak" için Sudan'ın başkentine yapılacak bir kara harekâtının başladığını duyurdu. SAF'ın Başkomutan Yardımcısı Yasir Al-Atta, ordunun bir harekât başlattığını ve tüm (askerî) bölgelerin hazır olduğunu söylediği aktarıldı.⁷⁹

78 <https://www.africanews.com/2023/11/28/shots-fired-over-the-nile-in-khartoum-atrocities-reported-in-darfur/>

79 <https://www.theeastafrican.co.ke/tea/news/rest-of-africa/sudan-army-announces-ground-campaign-to-eliminate-rsf-4448976>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(27 KASIM-3 ARALIK 2023)

• Çöl Savaşları

“Sovershenno Sekretno” gazetesinin 28 Kasım sayısında yayımlanan [“Çöl Savaşları”](#) başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda Afrika’daki Rusya-Fransa rekabeti ve bu rekabetin Afrika’dan Orta Asya’ya ve Trans-Kafkasya’ya sıçramasına yol açabilecek etkenler incelenmiştir. Yazıda 14 Kasım’da Rus paralı askerlerin, Tuareg isyancılarının kalelerinden biri olan Mali’deki Kidal üssünü ele geçirdiklerine işaret edilmiştir. Yazıya göre olaylar kuzey, batı ve ekvatorial Afrika arasında yer alan Sahel çöl bölgesinde gerçekleşiyor: “Bu, Batı Avrupa ile karşılaştırılabilecek kadar büyük bir alandır.” Yazıda görüşlerine başvuru Rusya Devlet Beşeri Bilimler Üniversitesi Yabancı Bölgesel Çalışmalar ve Dış Politika Bölümü Doçenti Vadim Trukhachev’e göre Fransanın Nijer ve Mali’deki askerî varlığının sona ermesi, Fransa’nın bu bölgelerden tamamen çekilmesi anlamına gelmiyor: “Paris’in çeşitli etki grupları, zaman zaman patlayacak bir tür “mayın tarlası” var. Ayrıca Paris’in askerî varlığı diğer Afrika ülkelerinde de sürüyor ve gerekirse Fransız birlikleri Mali ve Nijer’e dönecek.” Fransa’nın Orta Asya ve Trans-Kafkasya ile yakından ilgilenmesine dikkat çeken analist, bu durumu Rusya için “tatsız olay” olarak yorumladı: “Zaten Ermenistan ve Gürcistan’da Fransız askerî gözlemcileri vardır. Görüldüğü üzere, işler Paris’in tam teşekküllü bir askerî varlığına doğru ilerliyor ki bu Rusya için Afrika’daki tüm hesaplaşmaların toplamından çok daha tatsızdır.”

Tüm bunların yanı sıra Trukhachev, Rusya’nın artık Fransa’nın hatalarını tekrarlamama ve sorunları barışçıl yollarla çözme şansının olduğunu belirtti: Wagner’lerin resmî Rus güvenlik güçlerine tabi kılınmasının tam olarak katkıda bulunabileceği husus budur.” Tartışmanın diğer katılımcısı olan Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi uzmanı Kiril Semyonov, Tuaregler ile çeşitli radikal İslamcı gruplar arasında ayrım yapmak gerektiğini ifade etti: “Sahel’deki terörizm genellikle Tuareg hareketiyle özdeşleştiriliyor. Gerçek şu ki radikal İslamcı gruplar ve bölgedeki devletlerin otoritelerine karşı savaşan Tuaregler bazen birbirleriyle iş birliği yapmak zorunda kalıyor. Ancak cihatçılar ve Tuareglerin kimlikleri henüz belirlenmemeli. Nitekim onlar nihai hedeflerinde keskin bir şekilde ayrılan geçici yol arkadaşlarıdır.” Uzmana göre bu durum daha önce cihatçıların Tuaregleri defalarca üslerinden uzaklaştırdığı gerçeğiyle vurgulanıyor.”

• BRICS ve Gazze’deki Savaş

“Mejdunarodniy Jizn” dergisinin 29 Kasım sayısında yayımlanan [“BRICS ve Gazze’deki Savaş”](#) başlıklı değerlendirme yazısında Gazze’deki duruma ilişkin düzenlenen BRICS Zirvesi’nin sonuçları değerlendirilmiştir. Makalenin yazarı Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırma-

ları Enstitüsünde kıdemli araştırmacı Vladimir Sajin'e göre BRICS üyesi ülkelerin liderlerinin konuşmalarının analizi, Gazze'deki savaş ve bu krizin çözüm yolu konusundaki görüş birliğine işaret ediyor. Uzman, Gazze'deki savaşın tüm bölgeyi patlatabilecek bir fitil rolü oynadığı Ortadoğu'da BRICS'in yeteneklerinin sınırlı olduğunu belirtti: "Şu anda söz konusu olan karşıt güçleri etkilemek ve savaşa son vermeye zorlamak için baskı yapmaktır. Bu bağlamda sorun, BRICS örgütünün kendi içinde İsrail ve Filistinlilerle ilgili farklı önceliklerin olması değil, aynı zamanda durumun büyük ölçüde İsrail ve Hamas'ın en yakın müttefikleri olan ABD ve Katar tarafından yönetilmesidir. Artık çatışmanın çözümünde ana arabulucular bu iki ülkedir." Tüm bunlarla birlikte analist, BRICS'in, çatışmanın tırmanmasına engel teşkil edebilecek kapasitede olduğunu da göz ardı etmedi.

Öte yandan siyaset bilimci, Hamas ile İsrail arasındaki savaşın, tüm kanlı doğasına rağmen bir Filistin devleti kurulması konusunu küresel gündemin üst sıralarına taşıdığına dikkat çekti: "Şunu kabul etmek gerekir ki Oslo Anlaşması'ndan, İsrail ile Filistin Kurtuluş Örgütü'nün birbirini karşılıklı tanımasından ve Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) önderliğinde Filistin Ulusal Otoritesinin kurulmasından bu yana, bir Filistin devletinin kurulması sorunu belirsiz kaldı. Üstelik başlıca Arap ülkeleri kendi çıkarları doğrultusunda İsraille resmî (İbrahim Anlaşmaları), yarı resmî ve gayriresmî ilişkiler kurarak Filistin sorununu ikinci ve üçüncü plana attılar." Sajin, Filistin devletinin kurulmasıyla ilgili BRICS'in olası rolünü şu şekilde özetledi: "Gazze'deki savaş bu sorunu yeni bir düzeyde de olsa yeniden gündeme getirdi. Mevcut durumun paradoksu şudur ki kanlı savaş bir yandan Filistin devleti yaratma fikrini ve umutlarını sisle örterken, diğer yandan da kesinlikle ve hayati derecede gerekli hâle getirdi. Artık dünyadaki politikacıların çoğu bu durumu fark ediyor, bu da bize umut veriyor. Bu koşullarda BRICS, Ocak 2024'ten itibaren uluslararası toplumu bir Filistin devletinin kurulması konusunda harekete geçirmede önemli bir rol oynayabilir. Elbette bu yarın veya yarından sonraki gün olmayacak ama bugünden zemin hazırlamamız gerekiyor."

• **Netanyahu, Seçkinler Arası Darbe Söylentilerini Ortadan Kaldırmaya Çalışıyor**

İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'nun, Hamas militanlarının işgalinden etkilenen Kibbutz yerleşim yeri (toplumsal yerleşim yerleri) liderleriyle görüşe bilmemesi Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Nezavismaya" gazetesinin 29 Kasım sayısında yayımlanan "[Netanyahu, Seçkinler Arası Darbe Söylentilerini Ortadan Kaldırmaya Çalışıyor](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıya göre İsrail Başbakanı, parti içindeki konumunu korumak için mücadele ediyor. Yazıda görüşlerine baş vurulan uluslararası ilişkiler uzmanı Vladimir Frollov, Biden ekibinin Netanyahu'nun devrilmesi karşısında hiçbir tepkisi olmayacağı görüşünü savundu: "Nitekim Biden ile Netanyahu'nun arasında hiçbir sıcak ilişki yoktur. Bibi bölgede çözümün değil sorunun bir parçası olarak görülüyor ve Amerikalılar Netanyahu'nun Gazze'deki eylemlerini gerek İsrail'in gerekse ABD'nin bölgedeki hedeflerine ters etki olarak görüyor. İsraille gelince, Bibi'ye demokrasiyi tehdit eden suçlu gözıyla bakıyorlar." Analiste

göre İsrail Başbakanı, koalisyonu altında iki devlet kurulmasına yönelik bir çözümü kabul etmeyeceğinden, muhalefet kampını temsil eden Benny Gantz, ABD için tercih edilebilir görünüyor. Siyaset bilimci, ABD-İsrail ilişkilerde her zaman gerginlik olduğunu ve şimdi kriz sırasında durumu karıştırmaya çalışacaklarını belirtti: “Ancak Biden yönetimi içinde Bibi’nin Gazze’deki taktiklerine karşı büyüyen bir muhalefet var. Hatta Beyaz Saray öfkeli personel için özel bir toplantı düzenlemek zorunda kalırken Dışişleri Bakanlığının yüzlerce çalışanı ABD’nin İsrail’e koşulsuz desteğine karşı mektuplar imzaladı.”

Ayrıca Frolov, Gazze Şeridi’ne desteğini ifade etmek amacıyla sosyal medya sayfasında Filistin sembollerini paylaşan Merkezî İstihbarat Teşkilatı analitik departmanı müdür yardımcısıyla yaşanan son skandala dikkat çekti.

• Dubai’de Üst Düzey Bir İklim Konferansı Açılıyor

Birleşik Arap Emirlikleri’nin (BAE) ev sahipliğinde Dubai’de yapılan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı’nın (COP28) başlatılması Rusya basınında yer buldu. “Vedomostiru” haber sitesinde yayımlanan [“Dubai’de Üst Düzey Bir İklim Konferansı Açılıyor”](#) başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıya göre ABD ve Çin liderleri BAE’ye uçmuyor ve Rusya, etkinlikte başkanlık danışmanı Ruslan Edelgeriev tarafından temsil edilecek. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyinin bilimsel direktörü Andrey Kortunov’a göre iklim değişikliği ve onunla mücadele konuları, Ukrayna ve Filistinindeki krizin zorlu koşullarında bile güncelliğini koruyor: “Bu sorun küresel önemini kaybetmedi ancak mevcut koşullarda iklim hedeflerine ulaşmak için belirlenen son tarihler revize edilecek, örneğin sıcaklıkların 1,5 derece artırılması hedefinin karşılanamayacağı aşikâr.”

Uzman, sonuç olarak ülkelerin yaklaşımlarını değiştirmek ve yeni duruma uyum sağlamak zorunda kalacaklarını ifadelerine ekledi. Tartışmanın diğer katılımcısı olan Ulusal Enerji Güvenliği Fonu Genel Müdür Yardımcısı Alexey Grivach, bir hatırlatma yaptı: “Organizatörler, 2021’de Glasgow’da düzenlenen zirvenin ana ‘başarısının’ kömür kullanımının azaltılmasına ve fosil yakıtlara yönelik sübvansiyonlara ilişkin bir deklarasyon olduğunu düşünüyorlardı. Başlangıçta organizatörler ‘kömürün aşamalı olarak durdurulması’ ifadesinde ısrar etti ancak Hindistan kategorik olarak böyle bir belgeyi imzalamayı reddetti. Sonuç olarak geçtiğimiz yıl sadece dünya genelinde değil, Avrupa Birliği özelinde de kömür kullanımı arttı.”

Analist, buna ek olarak, Glasgow’un bir kez daha gelişmekte olan ülkeleri gelişmiş ülkeler pahasına enerji geçişine uyarlamak için yılda 100 milyar dolarlık bir fon oluşturma sözü verdiğini belirtti: “Ancak bu taahhüt önceki on yılda hiçbir zaman yerine getirilmedi. İskoçya’daki zirveden sonra bile uygulamaya geçilmiyor, BM hesaplamalarına göre uyum için gelişmiş ülkelerin vadettiğinden 4 kat daha fazla fona ihtiyaç duyulduğu gerçeğinden bahsetmiyorum bile.”

Uzmana göre AB, ABD ve İngiltere’nin Glasgow konferansında benimsediği daha zorlu emisyon hedeflerine ulaşmak artık o zamana göre çok daha gerçekçi görünmüyor: “Örneğin,

Birleşik Krallık hükûmeti, Kuzey Denizi'nde petrol ve gaz üretimi için büyük bir lisans turu duyurdu. Bu, en hafif deyimle, karbondan arındırma taahhütlerine ters düşüyor.”

• Yakınlaşma Konusunda Fikrini Değiştirdi: Beşar Esad İklim Zirvesi İçin Emirliklere Gitmedi

Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) Dubai kentinde başlatılan Birleşmiş Milletler (BM) İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 28. Taraflar Konferansı'na (COP28) katılan Suriye heyetine Cumhurbaşkanı Beşar Esad değil, ülkenin Başbakanı Hüseyin Arnous'un başkanlık etmesi Rusya basınında geniş yer buldu. “İzvestiya” gazetesinin 1 Aralık sayısında yayımlanan [“Yakınlaşma Konusunda Fikrini Değiştirdi: Beşar Esad İklim Zirvesi İçin Emirliklere Gitmedi”](#) başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıya göre bu durum, Şam ile Abu Dabi arasındaki ilişkilerin bozulması ve Suriye Cumhurbaşkanı'na yönelik tutuklama emrinin çıkarılmasıyla açıklanıyor. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Bilimler Akademisi Sosyal Bilimler Bilimsel Bilgi Enstitüsü, Yakın ve Sovyet Sonrası Doğu Bölümü araştırma görevlisi Danila Krilov, durumu şu şekilde yorumladı: “Genel olarak Suriye ile BAE arasındaki ilişkiler oldukça karmaşık. Abu Dabi, Batı ile Doğu, ABD ile diğer ülkeler arasında aktif bir denge kurmayı ve gerek ekonomik gerekse siyasi ortaklar aramayı amaçlıyor. Birçok vektörde Rusya ile ilişkilerin kurulması ve normalleştirilmesine yönelik çok açık bir eğilim var. Aynı zamanda Abu Dabi şunu fark ediyor: Bölgesel süreçlerde, özellikle Hamas ile İsrail arasında yeni bir çatışma dalgasının ardından güvenlik alanındaki yeni süreçler, temas hattında bulunan veya temas hattında bulunabilecek ülkelerin hükûmetleriyle de ilişkiler kurulmasını gerektiriyor. Bu bağlamda Suriye bir örnek.”

Uzmana göre Abu Dabi-Şam normalleşmesi tamamen güvenlik ve menfaat meseleleriyle açıklanıyor, zira Hizbullah ile İsrail arasındaki çatışma potansiyel olarak Şii-İran hattı üzerinden Suriye topraklarına da geçebilir: “Tahran'a gelince bölgede yaşanan süreçlere giderek daha fazla müdahil olması göz ardı edilemez.” Analist, Abu Dabi ve Şam için önemli konuları şu şekilde sıraladı: “Enerji, ekonomi, komşu devletlerden ve bölgenin önde gelen devletlerinden Suriye'ye yapılan yatırımlar, askerî-siyasi güvenlik konuları.”

Beşar Esad'ın söz konusu toplantıya katılmama nedenlerine değinen uzman, “Büyük olasılıkla bu basitçe açıklanabilir: Esad'a karşı bir tutuklama emri çıkarıldı ve BAE'nin veya diğer forum katılımcılarının nasıl davranacağı belli değil” ifadelerini kullandı.

Tartışmanın diğer katılımcısı olan Doğu bilimci Andrey Ontikov'a göre, Suriye ile BAE arasındaki iddia edilen çelişkiler konusunu abartmaya çalışan birkaç Suriye muhalefet medyası dışında, Arap medyasında neredeyse hiç kimse Esad'ın bu zirvede bulunmadığını dikkate almıyor: “Muhalef medyanın dile getirdiği tek mantıklı fikir, Esad'ın yokluğunun doğrudan Gazze Şeridi'ndeki durumla ilgili olabileceği yönündedir. Nitekim direniş ekseninin liderlerinden biri olan Esad'ın, Gazze Şeridi'ndeki mevcut gerilim sırasında tarafsızdan İsrail yanlısına kadar uzanan bir pozisyon alan Emirliğe gelmesi gibi bir durum ortaya çıkacaktı.”

Analist, bu durumda gerek Emirlik gerekse Esad açısından bazı uyumsuzlukların ortaya çıkacağını ifadelerine ekledi.

• Uzman, ABD'nin Hamas'la Küresel Bir Komplonun Arkasında Olabileceğini İtiraf Etti

“Valday” Uluslararası Tartışma Kulübü Geliştirme ve Destek Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Andrey Bystritsky, İsrail-Filistin savaşı bağlamında ABD'nin tutumunu “Tass” haber ajansına değerlendirdi. [“Uzman, ABD'nin Hamas'la Küresel Bir Komplonun Arkasında Olabileceğini İtiraf Etti”](#) başlıklı yazıya göre Hamas bir zamanlar Filistin Kurtuluş Örgütüne karşı bir denge unsuru olarak yaratılmıştı. Uzman, ABD'nin Hamas'la küresel bir komplonun arkasında olabileceğini göz ardı etmedi ve hareketin militanlarının İsrail'e yönelik saldırısı Washington'ın çıkarları doğrultusunda gerçekleşti. Bu elbette kanıtlanması çok zor olduğu kadar yalanlanması da bir o kadar zor olan bir teori. Ancak durumun karmaşıklığı göz önüne alındığında elbette hiçbir şey göz ardı edilemez.” Savaş bağlamında ABD-Hamas iş birliğinin olup olmadığına gelince uzman, “Her şey mümkün, çok tuhaf çıkar kombinasyonları olabilir” ifadelerini kullandı. Analist aynı zamanda “Hamas'ın bir zamanlar Filistin Kurtuluş Örgütüne karşı kurulduğunu” da hatırlattı: “O zamandan bu yana elbette uzun yıllar geçti. Ve şimdi Ortadoğu'daki bu çok boyutlu durumda, tamamen hayal edilemeyecek bağlantılar ortaya çıkabilir.”

Hamas hareketi ile İsrail arasında kesintiye uğrayan ateşkese de dikkat çeken Andrey Bystritsky, savaşın keçici olarak durdurulmasına dönüşün «teorik olarak belirli koşullar altında mümkün» olduğunu kaydetti: “Ateşkesin duruma bağlı olduğu ve Katar'ın bu husus üzerinde uzun süre ve sıkı çalıştığı açık ancak gelecekte ateşkes olasılığı göz ardı edilemez. Ayrıca rehinelere 'hikâyesi' de tamamlanmadı.”